

تحلیل استنادی مقالات فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی (شماره ۳۴ - ۱۳) منتشر شده بین سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲

عیسی زارعی*
زینب صدیقی**

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی وضعیت مقاله‌های فصلنامه «مطالعات انقلاب اسلامی» است. روش تحقیق پژوهش حاضر تحلیل استنادی است و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار اکسل استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که در ۲۲ شماره این مجله، ۱۹۹ مقاله منتشر شد که کل مقاله‌ها تألیفی و یکی از مقاله‌ها به زبان انگلیسی چاپ شده است. ۹۷ عنوان مقاله به صورت گروهی و مابقی به شکل فردی ارائه شده است. مجموع کل استنادات ۶۱۴۱ و میانگین استنادات برای هر مقاله و هر شماره به ترتیب ۳۰/۸۵ و ۲۷۹/۱۳ است. کتاب‌ها با ۴۴۱۵ استناد و منابع انگلیسی‌زبان با ۱۱۴۴ استناد، بالاتر از سایر منابع قرار گرفتند. از بین کتب استناد شده، ۹۰/۷ درصد به صورت فردی و ۹/۲۹ درصد گروهی است. همچنین در بین مجلات استناد شده ۸۲/۰۴ درصد به شکل فردی و ۱۷/۹۵ درصد گروهی بودند. در بین منابع استناد شده فارسی ۷۸/۳۳٪ از کتب، تألیفی و ۲۱/۶۶٪ ترجمه بود. همین طور در مورد مجلات نیز ۸۸/۷۲٪ (۷۷۱) مورد از مقالات مجلات فارسی، تألیفی و ۱۱/۲۷٪ ترجمه بوده است.

واژگان کلیدی

استناد، تحلیل استنادی، فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی.

مقدمه

هر فعالیت علمی نیازمند آگاهی از فعالیت‌های مرتبط پیشین است. به عبارت دیگر، تعمق در آثار دیگران و

eazarei@gmail.com

zsedighi80@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۷/۱۸

*. دانشجوی دکتری اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد هم‌دان.

** دانشجوی دکتری اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد هم‌دان.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۵/۲۰

استفاده از اندیشه‌های پویا و ارتباط آنها با قلمرو فکری خود به گونه‌ای که جنبه‌های مختلف آن را بهتر و دقیق‌تر تحلیل کنیم و از این طریق به میراث فکری خود غنی‌تر و عمیق‌تر بیندیشیم، از جمله وظایفی است که هر محقق باید بر آن اهتمام ورزد. بر این اساس است که کارهای آینده بر پایه کارهای پیشینیان بنا می‌شود و کارهای گذشته به مدد کارهای جدید، کامل یا دست‌کم پالایش می‌شود؛ چراکه ریشه‌های نظری هر پژوهش تازه در سرزمین پژوهش‌های گذشته جای گرفته است. (داوینا، ۳۸۱: ۶) در واقع، اعتقاد بر این است که به طور کلی هر مقاله علمی، ساخته و پرداخته متون مرتبط با آن موضوع است. (زایمن، ۱۹۶۸) بنابراین، در هر اثر مکتوبی ممکن است به علل گوناگون به تجربه، قول، یا مکتوبی اشاره شود که به این امر استناد می‌گویند (حری، ۳۸۱) مطالعه استنادی یا تحلیل استنادی یکی از متداول‌ترین فنون کتاب‌سنجی است که در آن قواعد حاکم بر رابطه میان مدرک استناددهنده (متن) و مدرک مورد استناد (سند)، جستجو و مطالعه می‌شود.

چنان‌که اشاره شد، تحلیل استنادی یکی از روش‌های علم‌سنجی است که به ارزیابی متون علمی براساس شمارش استنادهای تعلق گرفته به آن متون می‌پردازد. (عصاره، ۳۷۷) با استفاده از این روش می‌توان کیفیت مقالات، تأثیر مجلات در حوزه علمی مربوطه و میزان اعتبار مجلات را در آن زمینه موضوعی تعیین کرد. در واقع، استناد، ترسیم نقشه جاده‌ای است که نویسنده آن را پدید آورده و خوانندگان را وامی دارد تا آن مسیر را پیموده و به سرمنزل مقصود برسند. دانشمندان با قدم نهادن و تکیه بر سکوی پیشینیان، پلکان دانش بشری را بنا می‌نهند و از آن بالا می‌روند. طبیعت این حرکت را با نکت نظر و تحلیل پانویس‌ها و استنادات می‌توان مشاهده کرد. نمودار شدن یک مقاله در سیاهه مراجع یک سند، بازگوکننده این مطلب است که در ذهن نویسنده بین اثر وی و مقاله‌ای که به آن در فهرست مأخذ استناد کرده است ارتباطی وجود دارد و تجزیه و تحلیلی که درباره این ارتباط صورت می‌گیرد، مقوله‌ای به نام تحلیل استنادی را پدید می‌آورد. (فرزانی، ۳۸۲)

تحلیل استنادی کاربردهای فراوانی دارد. به باور گارفیلد^۲ (۱۹۷۹) تسهیل مراحل تحقیق و افزایش نتایج تحقیق با استفاده از تحلیل استنادی میسر است. او همچنین می‌گوید با استفاده از روش تحلیل استنادی می‌توان تاریخ علم را مطالعه کرد؛ چنان‌که رابطه فکری و علمی در میان تحقیقات قبلی را می‌توان از طریق تحلیل استنادی توصیف کرد. (عصاره، ۳۷۷) همچنین، تحلیل استنادی برای ارزیابی عملکرد و موفقیت پژوهش نیز مورد استفاده قرار گرفته است. این امر زمینه‌ساز بررسی تبه‌بندی مجلات، گروه‌های آموزشی، دانشگاه‌ها، مراکز پژوهشی و دانشمندان و محققان شده است. در این رویکرد، اصل این است که استنادها، حتی استنادهای منفی که اثر استناد شونده را رد یا تصحیح می‌کنند، مقیاسی از تأثیر و نفوذ در علم‌اند.

1. J.M.Ziman.
2. Garfield.

بنابراین، هرچه یک مقاله بیشتر مورد استناد قرار گیرد، به همان نسبت بیشتر در جامعه علمی شناخته می‌شود. در حقیقت، جامعه علمی مجموعه بزرگی از همکاران است که ارزش یک مقاله را به مدد استنادها تشخیص می‌دهند و تصمیمات این مجموعه داوران در مورد درست یا نادرست بودن تصمیماتشان را می‌توان با استفاده از نمایهای استنادی بررسی کرد. (کریمی و سلیمانی، ۱۳۸۷)

به عقیده سانديسون^۱ استنادها تنها مجموعه‌ای از اطلاعات کتاب‌شناختی موجود در پایان مقاله یا به صورت پانویس یا داده‌های به دست آمده از نمایهای استنادی نیستند؛ استناد بیانگر تصمیم نویسنده است که قصد دارد رابطه بین مدرکی را که در دست تهیه دارد با متون دیگر، نشان بدهد. (چاوشی و شعبانی، ۱۳۸۸) استناد، یکی از عناصر شاخص در نگارش علمی است و نقش با رزی در تولید و نشر اطلاعات دارد. استناد از اصول اساسی تألیف علمی است و اثری در جامعه علمی با اقبال روبه‌رو می‌شود که در رعایت این اصل، نکت و تلاش لازم در آن اثر شده باشد و مطالب استناد شده استوار، گویا و صریح باشند. (حقیقی، ۱۳۸۱)

لنکستر^۲ (۱۹۹۱) اظهار می‌دارد که توجه تحلیل استنادی به این جنبه‌هاست که چه تعداد از نویسندگان بیشترین استنادها را به خود اختصاص داده‌اند؟ بیشترین استنادها به چه مجلادی تعلق گرفته است، ارتباط بین استنادها چگونه است (یعنی چه کسی به چه کسی استناد کرده است و چه مجله‌ای به چه مجله‌ای) و در متون آن رشته علمی چه موضوعی بیشتر مورد استفاده واقع شده است. (نقل شده در تیمو و رسانی، ۱۳۸۱)

مقاله‌های منتشر شده در مجلات علمی به دلیل ویژگی‌های خاص خود، بیشتر از سایر منابع اطلاعاتی مورد توجه محققان و پژوهشگران واقع می‌شوند. این مقالات به دلیل تازگی، کوتاه بودن مطالب، سرعت انتقال، ارزان‌تر بودن، دسترسی آسان‌تر، معرفی آخرین پژوهش‌ها، انتقادات و بررسی اهل فن و تنوع مطالب و شکل ارائه و گاه زبان و بیان سهل‌تر، به طور معمول برای پژوهشگران جذابیت بیشتری داشته و از نظر پژوهش نیز نسبت به کتابهای علمی کاربرد بیشتری دارند. (سلطانی، ۱۳۷۷) بنابراین با توجه به کاربردهای مهم مجلات تخصصی در پژوهش‌ها این مطالعه با تجزیه و تحلیل استنادی مأخذ مقالات، میزان و چگونگی استفاده از منابع و درجه اهمیت آنها را مشخص می‌کند.

بیان مسئله

فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی از سوی دانشگاه معارف اسلامی وابسته به نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها منتشر می‌شود. این نشریه که از شماره سیزدهم در سال ۱۳۸۷ موفق به دریافت توبه علمی - پژوهشی شده است، یکی از مجلادی است که به طور تخصصی به بررسی مباحث و حوزه‌های مختلف انقلاب اسلامی می‌پردازد. اشاعه و گسترش اندیشه‌های سیاسی - اسلامی در حوزه مطالعات انقلاب اسلامی، بررسی مقایسه‌ای

1. Sundison.
2. Lancaster.

انقلاب‌های معاصر، اندیشه سیاسی امام خمینی علیه السلام و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و تقویت باورها و آموزه‌های اعتقادی و ارزشی انقلاب اسلامی از جمله اهداف این مجله بیان شده است.

چنان‌که اشاره شد، مقالات علمی از منابع رسمی تبادل اطلاعات در جامعه علمی و دانشگاهی است. همچنین تحلیل استنادی مقالات از روش‌های علمی و معتبر برای ارزشیابی مقالات یک نشریه می‌باشد و نتایج و یافته‌های آن می‌تواند دست اندرکاران نشریات را برای اتقای محتوای نشریه و تدوین شیوه‌نامه‌های استنادی به منظور تدوین مقالات یاری کند. لذا پژوهش حاضر، تحلیل استنادی مقالات منتشر شده از شماره ۱۳ (به علت اتقای فصلنامه از این شماره) تا شماره ۳۴ فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی را مورد تحلیل قرار داده تا باینوسیله الگوی رفتار علمی نویسندگان مقالات، روابط موجود میان متن مقالات و مأخذ و گرایش نویسندگان در استفاده از منابع اطلاعاتی را مورد بررسی قرار دهد.

اهمیت پژوهش

استانها به رد پاهای ثابتی شبیه هستند که مسیر اکتشافها و تفکرات علمی را نمایان می‌کنند. هیچ مقاله علمی بدون استناد به دانش پیشین خود، به تنهایی روی پا نمی‌ایستد. دانشمندان با قدم نهادن و تکیه بر سکوی دانش پیشینیان، پلکان دانش بشری را بنا نهاده و به صعود خود ادامه می‌دهند. طبیعت این حرکت با وقت نظر و تحلیل پانویس‌ها و استنادها قابل مشاهده است. نمودار شدن یک مقاله در سیاهه مراجع یک سند، بازگوکننده این مطلب است که در ذهن نویسنده بین اثر وی و مقاله‌ای که به آن در فهرست مأخذ استناد کرده است، ارتباطی وجود دارد. تجزیه و تحلیل‌هایی که درباره این ارتباطات صورت می‌گیرد، مقوله‌ای را به نام «تحلیل استنادی» پدید می‌آورد.

در واقع، ارجاع احترامی است که یک مدرک برای مدرکی دیگر قائل می‌شود. به عبارت دیگر استنادها نوعی پیوند میان آراء و مفاهیم پراکنده پژوهشی به شمار می‌روند. تحلیل استنادی یکی از روش‌های تحقیق است که سعی در آشکار کردن این پیوندها دارد. (baker, 1990) تحلیل استنادی یکی از پژوهش‌هایی است که معمولاً در مجلات، به خصوص مجلات دارای درجه علمی پژوهشی انجام می‌گیرد. اخیراً مواردی از این گونه تحقیقات، در بسیاری از مجلات علمی پژوهشی داخل کشور انجام گرفته است. تعیین پرکارترین افراد و پر استنادترین نشریات، تعیین میزان استناد به انواع محل‌های اطلاعاتی، تعیین وضعیت زبانی استنادها، تعیین وضعیت مقالات پژوهشی و نظری و تعیین میزان مشارکت و همکاری محققان در انجام تحقیقات گروهی و ... از جمله فواید این پژوهش می‌باشد.

اهداف پژوهش

هدف اصلی این پژوهش، تعیین وضعیت استفاده از منابع در مقالات منتشر شده در نشریه مطالعات انقلاب

اسلامی و تعیین الگوی رفتاری نویسندگان مقاله‌های آن است. در کنار آن اهداف زیر را می‌تواند دنبال کرد:

۱. معرفی پرکارترین نویسندگان و پراستنادترین نشریات برای تعیین نشریات اصلی این حوزه؛
۲. تعیین میزان مشارکت و همکاری محققان در انجام تحقیقات گروهی؛
۳. تعیین تعداد مقاله‌های تألیفی و ترجمه‌ای؛
۴. تعیین میزان استناد به انواع محمل‌های اطلاعاتی؛
۵. تعیین وضعیت زبانی استنادها.

پرسش‌های اساسی پژوهش

پژوهش حاضر براساس هدف کلی خود دارای پرسش‌های ذیل می‌باشد:

۱. توزیع انواع منابع اطلاعاتی منتشر شده و پرکارترین نویسنده چگونه است؟
۲. تعداد کل استنادات مقالات و میانگین استنادات به ازای هر مقاله و شماره چگونه است؟
۳. میزان استفاده از منابع اطلاعاتی و توزیع زبانی آنها چگونه است؟
۴. میزان مقالات استناد شده به کتب و مجلات براساس فردی / گروهی و ترجمه / تألیفی چگونه است؟
۵. میزان خوداستنادی نویسندگان چگونه است؟
۶. پراستنادترین نویسندگان و مترجمان کدامند؟
۷. پراستنادترین کتابها کدامند؟
۸. پراستنادترین مجلات کدامند؟

روش و جامعه پژوهش

چنان‌که اشاره شد الگوی استنادی به کار رفته در متون، می‌تواند منبعی برای تشخیص الگوی رفتار علمی پژوهشگران و محققان به کار رود. در این پژوهش از روش کتاب‌سنجی و فن تحلیل استنادی استفاده شده است. جامعه پژوهش، کل مقالات منتشر شده در ۲۲ شماره اخیر فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی می‌باشد که با توجه به اهداف و سوالات مطرح شده، استنادات موجود با استفاده از نرم‌افزار اکسل^۱ تجزیه و تحلیل گردید.

تعاریف مفهومی و عملیاتی

استناد (تعریف مفهومی): ارجاع به اثری که از آن عباتوی نقل شده است یا ارجاع به اثری در یک منبع موثق به منظور اثبات صحت یک مطلب و نظر. (سلطانی و راستین، ۱۳۸۱: ۱۴) تعریف عملیاتی: منظور مدخل‌هایی است که در انتهای مقاله تحت عنوان منابع و مأخذ آورده شده است.

تحلیل استنادی (تعریف مفهومی): یکی از روش‌های کتاب‌سنجی است که به ارزیابی متون علمی

---

1. Microsoft Office Excel.

براساس شمارش استنادهای تعلق گرفته به آن متون می‌پردازد. (حرری، ۱۳۸۱: ۶۱) تعریف عملیاتی: منظور از تحلیل استنادی در پژوهش حاضر شمارش و تحلیل مآخذی است که نویسندگان در پایان هر مقاله تحت عنوان منابع و مآخذ به عنوان منبع تألیف اثر معرفی کرده‌اند.

محدودیت‌های پژوهش

کامل نبودن اطلاعات کتاب‌شناختی در بسیاری از موارد (به خصوص در منابع اینترنتی)؛ وارد شدن اسامی مؤلفان به شکل‌های مختلف و عدم مستندسازی آنها با ابزاهای استنادی (مثل مستند مشاهیر و) -بروز اشکال در تشخیص نوع زبان، سال نشر و محل نشر در برخی از استنادها و ... از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر بوده است.

پیشینه پژوهش

با توجه به درک اهمیت و جایگاه تحلیل استنادی در مجلات، مطالعات بسیاری در این خصوص در سال‌های اخیر چه در داخل و چه در خارج از ایران صورت پذیرفته است. در این بخش تنها به چند مورد که مشابهتی به پژوهش حاضر داشته باشند، اشاره می‌شود:

کریمی و سلیمانی (۱۳۸۷) تحلیل استنادی مقالات منتشر شده در فصلنامه «علوم حدیث» (۴۶ - ۲۵) را انجام دادند. از ۱۹۰ مقاله بررسی شده شامل ۱۸۱ مقاله تألیفی و ۹ مقاله ترجمه‌ای، ۱۲۳۶۷ استناد استخراج و تحلیل شده است. میانگین استنادها برای هر مقاله ۹٫۵ استناد بوده و بالاترین میزان استناد، به کتابها (بمیزان ۹۲ درصد) تعلق دارد و ۸۲٫۷ درصد از استنادها به زبان عربی بوده است. همچنین، علم حدیث بیشترین ارتباط موضوعی، به ترتیب با موضوعات فقه، سرگذشت‌نامه، علم الرجال، تفاسیر و علوم قرآنی دارد. متقی دادگر، کریمی و عبداللّه عموقین (۱۳۸۸) با تحلیل استنادی مقالات ۳۰ شماره از فصلنامه «پژوهش‌های فلسفی - کلامی» منتشر شده بین سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۸۷ دریافتند که در ۳۰ شماره این مجله، ۱۸۰ مقاله تألیفی و ترجمه‌ای به چاپ رسیده است که میانگین ۶ مقاله برای هر شماره به دست آمد از ۱۶۴ نفر نویسنده مقالات تألیفی، ۱۵۴ نفر نویسنده مرد و ۱۰ نفر نویسنده زن بودند. فقط ۷ عنوان مقاله حاصل کار گروهی بوده و مابقی دارای نویسنده‌ای واحد بودند. یافته‌ها نشان داد که در بین کتابها، قرآن و در بین نویسندگان، ملاصدرا بیشترین استناد را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین علاوه بر موضوع فلسفه، بیشترین موضوعات مورد استناد حدیث، تفسیر و فقه بوده است. منابع زبان عربی با ۱۳۵۹ استناد، بالاتر از زبان فارسی و انگلیسی قرار گرفت.

پاکدامن و علوی (۱۳۸۹) با تحلیل استنادی مقالات فصلنامه «حقیق در علوم و مهندسی نفت» (سال‌های ۸۶ - ۸۰) به این نتیجه رسیدند که بیشترین میزان استناد با ۴۹۱ مورد، معادل ۴۲٫۵ درصد کل استنادها مربوط

به مجلات می‌باشد که از این تعداد ۹۵٫۹ درصد از استنادات به مجلات لاتین و ۴٫۱ درصد به مجلات فارسی اختصاص دارد. همچنین تعداد استناد به کتابها با ۴۳۳ مورد، معادل ۲۷٫۵ درصد کل استنادها در رده دوم قرار دارد که از این تعداد ۹۱٫۷ درصد به کتب لاتین و ۸٫۳ درصد به کتب فارسی اختصاص دارد. همچنین مشخص گردید که به طور میانگین، میزان استناد به مجلات لاتین در هر مقاله ۴ عنوان، کتب لاتین ۳ عنوان، میزان استناد به گزارشات، اسنادها و پتنت‌های لاتین حدود ۱ عنوان و میزان استفاده از منابع الکترونیکی، پایان‌نامه‌ها و پروژهای لاتین کمتر از یک منبع در هر مقاله می‌باشد.

محمدی استانی و اصغریو مهربانی (۱۳۹۰) به تحلیل استنادی مقالات فصلنامه «روش‌شناسی علوم انسانی» پرداختند. یافته‌ها نشان داد که در ۱۹ شماره این مجله، تعداد ۱۲۵ مقاله منتشر شد که ۳ مقاله بدون استناد و ۳ مقاله ترجمه‌ای است. ۳۸ عنوان مقاله به صورت گروهی و مابقی به شکل فردی ارائه شده است. مجموع کل استنادات ۳۱۰۴، و میانگین استنادات برای هر مقاله و هر شماره به ترتیب ۲۲/۹۹ و ۱۶۳/۴ است. کتابها با ۱۸۷۷ استناد و منابع انگلیسی زبان با ۱۷۶۶ استناد بالاتر از سایر منابع قرار گرفتند. از بین کتب استناد شده، ۸۳/۷۵ درصد به صورت فردی و ۱۶/۲۵ درصد گروهی است. پراستنادترین نویسنده و مترجم به ترتیب علی پایا و عبدالکریم سروش است و پراستنادترین مجله فارسی فصلنامه روش‌شناسی علوم انسانی است.

علی گل، امان‌اللهی و فرشاد (۱۳۹۰) با تحلیل استنادی و کمی مقالات فصلنامه علمی - پژوهشی «سلامت کار ایران» وابسته به دانشگاه علوم پزشکی تهران دریافتند بیشترین نوع از مطالعات انجام شده در مجله سلامت کار ایران از نوع توصیفی - مقطعی می‌باشند؛ همچنین موضوعی که به آن بیشتر پرداخته شده ارگونومی است. روش سرشماری بیشترین میزان را در میان سایر روش‌های نمونه‌گیری داشت. به منابع انگلیسی بیشتر ارجاع شده است و مردان نزدیک به پنج برابر زنان در انجام مطالعات شرکت داشته‌اند. میزان مشارکت گروهی نیز ۰/۶۲ به دست آمد.

همای، سلیمانی و افشار (۱۳۹۰) با تحلیل استنادی مقالات فصلنامه علمی - پژوهشی «معرفت فلسفی» (شماره‌های ۳۰ - ۱) دریافتند از ۱۷۷ مقاله بررسی شده، ۱۷۴ مقاله تالیفی و ۳ مقاله ترجمه‌ای بوده و ۱۲۵ مقاله به صورت فردی، ۴۱ مقاله با دو مؤلف و ۱ مقاله با سه مؤلف بوده است. مجموع استنادهای ۳۰ شماره این نشریه ۳۸۴۶ استناد و میانگین آن برای هر مقاله ۲۱ استناد بوده است. طبق یافته‌های پژوهش، در بین منابع اطلاعاتی، کتابها با ۳۴۳۲ استناد بیش از سایر منابع مورد استناد قرار گرفته و منابع با زبان عربی با ۱۸۲۷ استناد بالاتر از منابع فارسی و لاتین بوده است. در بین نویسندگان، به آثار رملاصدر، ابن سینا، مصباح یزدی، علامه طباطبایی و شهید مطهری بیشترین استناد صورت گرفته است. همچنین کتابهای الشفاء، اسفار، مجموعه آثار شهید مطهری، الاشارات و التنبیها و مجموعه مصنفات شیخ اشراق پراستنادترین‌ها در میان کتابهای مورد استفاده بوده است.

یاحی‌نیا و نوابی‌نژاد (۱۳۹۰) بررسی وضعیت مقالات منتشر شده در نشریه «تحقیقات زنان» از سال ۳۸۶ تا ۳۸۹ را انجام دادند. جامعه آماری این مطالعه شامل ۹ شماره از فصلنامه تحقیقات زنان از سال ۳۸۸-۱۳۸۶ که نمونه آماری آن شامل ۶۰ مقاله موجود در این شماره‌هاست. نتایج تحقیق نشان داد که بیشترین روش استفاده شده، روش توصیفی و بیشترین پوشش موضوعی، اشتغال و کارآفرینی بوده است. همچنین بین میزان مشارکت مردان نسبت به زنان در این نشریه تفاوت معناداری وجود ندارد.

ساموئل و اشتاین بارت^۱ (۲۰۰۲) در تحقیقی با عنوان نشریه «سیستم‌های اطلاعاتی: بررسی ۱۵ سال اول» به تحلیل محتوای ۱۵۹ مقاله، تحلیل استنادی مآخذ آنها و تعیین ضریب تأثیر در این نشریه می‌پردازند. در بخش تحلیل استنادی مجموع ۳۷۰۴ استناد را که به دیگر نشریات در این نشریه وجود داشته است محاسبه گردید. متوسط استناد برای هر مقاله ۲۳/۲۹ استناد است که نشریه بررسی‌های حسابداری^۲ دارای بیشترین استناد (۷/۸) در این مجله است. پربسامدترین مقالات استنادشده نیز تعیین شد که بیشترین استناد به یک مقاله خاص با ۲۱ استناد بوده است.

کاشکوفسکی، پاسونز و وایس^۳ (۲۰۰۳) در تحقیقی به تحلیل استنادی ۶۲۹ عنوان از پایان‌نامه‌های فوق لیسانس و دکتری ارائه شده به دانشگاه ایالت لووا^۴ بین سال‌های ۱۹۹۳-۱۹۹۲ م، پرداختند. محققان با طبقه‌بندی پایان‌نامه‌های مورد بررسی در پنج دسته هنر و علوم انسانی، علوم زیستی، مهندسی، علوم ورزشی، علوم اجتماعی به تحلیل ۴۶۷۴۲ استناد به کارفته پرداختند. یافته‌ها نشان داد که مجلات و تک‌نگاشت‌ها با ۶۳/۶٪ و ۲۳/۷٪ در صدر منابع مورد استناد قرار داشتند؛ ۸۵٪ از منابع مورد استناد در کتابخانه‌های دانشگاه موجود بودند؛ ۱۲/۳٪ میانگین نیم‌عمر منابع مورد استناد تعیین شد که در بین گروه‌های مختلف متفاوت بوده است؛ چراکه هنر و علوم انسانی با میانگین ۱۸/۱٪ بالاترین و دانشکده مهندسی با ۱۰/۹٪ پایین‌ترین میانگین نیم‌عمر را به خود اختصاص داده بودند. از نقاط جالب توجه یافته‌های این پژوهش آن بود که هیچ‌گونه منابع الکترونیکی به کار گرفته نشده بود.

تونتو و اوموت^۵ در دانشگاه هاستپ ترکیه در پژوهشی استنادی صد پایان‌نامه کارشناسی ارشد و دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی ارائه شده در فاصله سال‌های ۱۹۷۴ تا ۲۰۰۲ م را مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد که پایان‌نامه‌های دکتری ۲/۵ برابر پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد به منابع استناد کرده‌اند؛ تک‌نگاشت‌ها بیشتر از ۵۰٪ استنادها را به خود اختصاص داده‌اند و بعد از آن، نشریات ادواری ۴۲٪ استنادها را به خود اختصاص داده بود؛ نیم‌عمر استنادها نه سال برآورد شده و منابع ذکر شده در پایان‌نامه کارشناسی ارشد

1. Samuel and Steinbart.
2. The Accounting Reviews.
3. Kushkowsky, Parsons and Wiese.
4. Iowa state university.
5. Tonta and Umut.
6. Hacettepe university.

نسبت به پایان‌نامه‌های دکتری روزآمدتر بودند؛ اکثر استنادها دارای یک نویسنده بودند و به اعتقاد محقق، با استفاده از یافته‌های این پژوهش می‌توان فهرستی از مجلات هسته این رشته برای استفاده کتابخانه معرفی کرد.

یافته‌های پژوهش و تجزیه و تحلیل آنها

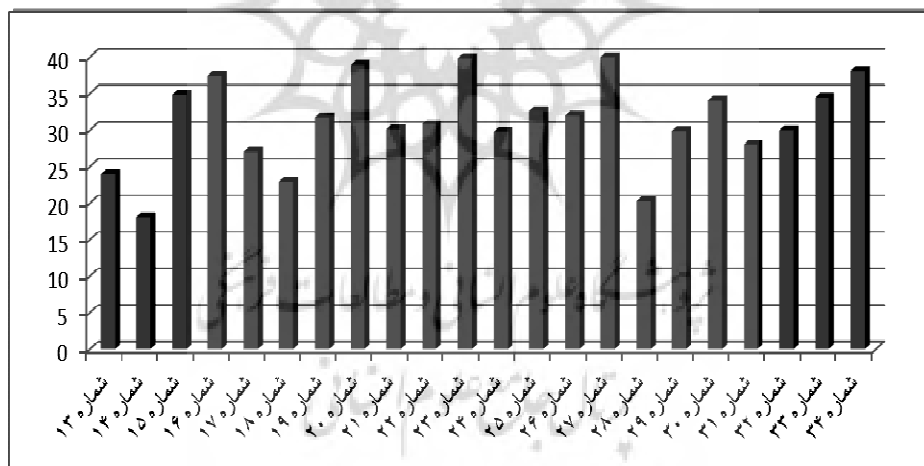
در این بخش به ترتیب به تجزیه و تحلیل سؤالات پژوهش مبادرت می‌شود.

سؤال اول: توزیع مطالب منتشر شده و پرکارترین نویسنده چگونه است؟

با بررسی شماره‌های ۳۴ - ۱۳ نشریه مطالعات انقلاب اسلامی مشخص شد تعداد ۱۹۹ مقاله در ۲۲ شماره اخیر مجله به انتشار یافته است. کل مقاله‌ها تألیفی و یکی از مقاله‌ها به زبان انگلیسی چاپ شده است. ۴۹٪ (۹۷) مقاله‌ها گروهی و ۵۱٪ (۱۰۲) فردی ارائه شده است. ۹۳٪ (۲۳۹) نفر از نویسندگان مرد و ۷٪ (۱۸) نفر از نویسندگان زن بودند. همچنین در ۱۹۹ مقاله ارائه شده، آقای یحیی فوزی با ۶ مقاله پرکارترین نویسنده شناخته شد.

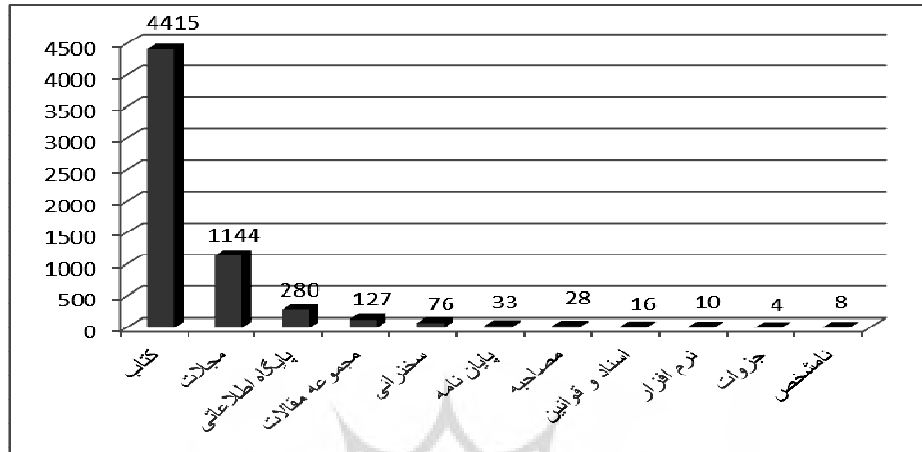
سؤال دوم: تعداد کل استنادهای مقالات و میانگین استنادها به ازای هر مقاله و شماره چگونه است؟

با بررسی ۲۲ شماره از نشریه «مطالعات انقلاب اسلامی» مشخص شد که تعداد کل استنادات ۶۱۴۹ مورد (اعم از فارسی و عربی و لاتین) است. همچنین میانگین استناد برای هر مقاله ۳۰/۸۵، و هر شماره ۲۷۹/۱۳ استناد است. نمودار ۱ میانگین تعداد استناد برای هر مقاله به تفکیک شماره‌های مجلات را نشان می‌دهد. همانطور که نمودار ۱ نشان می‌دهد شماره ۲۷ و ۲۳، به ترتیب با میانگین ۴۰ و ۳۹/۸۵ استناد دارای بیشترین و شماره ۱۴ و ۲۸ به ترتیب با میانگین استناد ۱۸/۱۴ و ۲۰/۲۸، دارای کمترین تعداد استناد برای هر مقاله شناخته شدند.

نمودار ۱: میانگین استنادها به ازای هر مقاله

سؤال سوم: میزان استفاده از منابع اطلاعاتی و توزیع زبانی آنها چگونه است؟
 بر اساس یافته‌ها و نمودار ۲، در بین منابع اطلاعاتی، کتابها با ۸۹/۷۱٪ (۴۹۹۵) بالاترین میزان استناد را به خود اختصاص داده است. مجلات با ۶۲/۱۸٪ (۱۱۴۴) استناد، در تبه دوم قرار گرفته است. همچنین پایگاه‌های اطلاعاتی (سایت‌های اینترنتی) مجموعه مقالات پیاپیها و سخنرانی‌ها، پایان‌نامه‌ها و مصاحبه‌ها به ترتیب با ۴/۵۵ (۲۸۰)، ۲/۰۶ (۱۲۷)، ۱/۲۳ (۷۶)، ۵۳/۳۳٪ و ۴۵٪ (۲۸) استناد در تبه‌های بعدی قرار گرفتند.

نمودار ۲: توزیع منابع اطلاعاتی

همچنین بررسی‌ها نشان داد، از مجموع ۶۱۹۱ استناد، ۲۱/۸۰٪ (۴۹۲۶) استناد به زبان فارسی، ۱۱/۵۶٪ (۷۰) استناد به زبان لاتین، ۲۲/۸٪ (۵۰۵) استناد به زبان عربی می‌باشد که نشان دهنده مراجعه بیشتر به منابع فارسی در مقالات این فصلنامه است.

سؤال چهارم: میزان مقالات استناد شده کتب و مجلات براساس فردی / گروهی و ترجمه / تالیفی چگونه است؟

با تجزیه و تحلیل مقالات استناد شده مشخص شد که در بین کتب استناد شده (به غیر از قرآن کریم)، ۷/۹۰٪ (۳۹۶۰) فردی و ۹/۲۹٪ (۴۰۶) گروهی است. همچنین در بین مجلات استناد شده نیز ۸۲/۰۴٪ (۸۸۲) فردی و ۱۷/۹۵٪ (۱۹۳) گروهی است. همچنین در بین منابع استناد شده فارسی ۷۸/۳۳٪ (۳۰۹) از کتب تالیفی و ۲۱/۶۶٪ (۸۶۰) ترجمه بود. همین طور در مورد مجلات نیز ۸۸/۷۲٪ (۷۷) مورد از مقالات مربوط به منابع فارسی، تالیفی و ۱۱/۲۷٪ (۹۸) ترجمه بوده است. لازم به ذکر است که تعداد ۷۲ مورد از استنادات مجلات، به دلیل نادرستی و نامفهوم‌ومی اطلاعات کتاب‌شناختی، فردی یا گروهی و نیز تالیف یا ترجمه بودن آن مشخص نگردید.

سؤال پنجم: میزان خوداستنادی نویسندگان چگونه است؟

در بین ۲۲ شماره این مجله در مجموع تعداد ۶۱ مورد خود استنادی مشاهده شد. شماره ۳۳ با ۶ مورد بیشترین میزان خوداستنادی و شماره‌های ۱۳، ۱۵، ۱۶، ۱۸ و ۲۲ با ۱ مورد کمترین میزان خوداستنادی را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین میزان خود استنادی به ازای هر مقاله تقریباً ۳۰/۶۵٪ است.

سؤال ششم: پراستنادترین نویسندگان و مترجمان کدام‌اند؟

در پاسخ به سؤال ششم، با توجه به جدول ۲ پراستنادترین نویسنده، امام خمینی ره با ۲۸۳ استناد و پراستنادترین مترجم محسن ثلاثی با ۲۵ استناد است. ما بقی افراد در جدول شماره ۲ به ترتیب ارائه شده است:

جدول ۲: پراستنادترین نویسندگان و مترجمان منابع فارسی

ردیف	پدیدآور	تعداد	مترجمان	تعداد
۱	خمینی، روح‌الله	۲۸۳	ثلاثی، محسن	۲۵
۲	مطهری، مرتضی	۸۸	طیب، علیرضا	۲۲
۳	خامنه‌ای، سیدعلی	۶۹	احمدی، حمید	۱۶
۴	محمدی، منوچهر	۶۵	تدین، احمد	۱۵
۵	بشیریه، حسین	۳۷	مخبر، عباس	۱۴
۶	صدر، سیدمحمدباقر	۳۳	مرشدی‌زاده، علی	۱۴
۷	افتخاری، اصغر	۳۱	مدیرشانه‌چی، محسن	۱۳

همچنین پراستنادترین نویسنده در میان منابع لاتین، Nye Joseph S با ۱۲ استناد است. نویسندگان

دیگر در جدول ۳ ارائه شده است:

جدول ۳: پراستنادترین نویسندگان منابع لاتین

ردیف	پدیدآور	تعداد استناد
۱	Nye, Joseph S	۱۲
۲	Huntington, Samuel P	۹
۳	Waltz, Kenneth N	۹
۴	Walt, Stephen M	۵
۵	Fox, Jonathan	۵
۶	Esposito, John	۵

سؤال هفتم: پر استنادترین منابع کدامند؟

پر استنادترین منابع در استنادات موجود، همان طور که در جدول ۴ نشان داده شده است، در بین منابع فارسی کتاب صحیفه نور (امام علیه السلام) با ۱۰۶ استناد بالاتر از سایر منابع قرار گرفته است. سایر منابع نیز در جدول ۴ آمده است:

جدول ۴. پر استنادترین کتب فارسی

ردیف	عنوان کتاب	تعداد
۱	صحیفه نور (امام <small>علیه السلام</small>)	۱۰۶
۲	قرآن کریم	۴۹
۳	ولایت فقیه (امام <small>علیه السلام</small>)	۳۰
۴	تفسیر المیزان	۲۲
۵	مجموعه آثار شهید مطهری	۱۸
۶	اصول کافی	۱۸
۷	بحار الانوار	۱۸
۸	قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۱۷
۹	پیرامون انقلاب اسلامی	۱۵
۱۰	تنبیه الامه و تنزیه المله	۱۵

در بین کتب لاتین نیز بر اساس جدول ۵، کتاب The clash of Civilizations با ۶ استناد بیشترین استناد را داشته است. سایر کتب در جدول شماره ۱۵ رتبه شده است.

جدول ۵: پر استنادترین کتب لاتین

ردیف	عنوان	تعداد
۱	The clash of Civilizations	۶
۲	Theory of International Politics	۵
۳	Soft power: The Means to Success in Politics	۵
۴	Bringing Religion into International	۳
۵	A Decline of Social Capital the German Case	۲
۶	After Hegemony: Cooperation and Discord in the World	۲
۷	From Mobilization to Revolution	۲

سؤال هشتم: پراستنادترین مجلات کدامند؟

در بین نشریات فارسی، نشریه «علوم سیاسی» با ۴۲ استناد، بیشترین مراجعه نویسندگان را به خود اختصاص داده است. همچنین نشریات مطالعات انقلاب اسلامی (۳۲ استناد)، اطلاعات سیاسی و اقتصادی (۳۲ استناد)، و سیاست خارجی (۲۴ استناد) جزو نشریات پراستناد بوده‌اند که در جدول ۶ به تفصیل نمایش داده شده است.

جدول ۶. پراستنادترین نشریات در مقالات مورد بررسی

ردیف	عنوان نشریه	تعداد
۱	علوم سیاسی	۴۲
۲	مطالعات انقلاب اسلامی	۳۲
۳	اطلاعات سیاسی و اقتصادی	۳۲
۴	سیاست خارجی	۲۴
۵	راهبرد	۲۱
۶	روزنامه جمهوری اسلامی	۲۱
۷	روزنامه اطلاعات	۱۹

همچنین در بین نشریات لاتین نیز مجله Foreign Affairs با ۱۸ استناد بیشترین استناد را در بین نشریات لاتین داشته است. سایر نشریات به تفصیل در جدول ۷ نمایش داده شده است.

جدول ۷. پراستنادترین نشریات لاتین در مقالات مورد بررسی

ردیف	عنوان نشریه	تعداد
۱	Foreign Affairs	۱۸
۲	foreign policy	۸
۳	Leadership Quarterly	۸
۴	Middle East Journal	۸
۵	Washington Quarterly	۷
۶	International Organization	۵
۷	International Studies Quarterly	۴

نتیجه

پژوهش حاضر بر آن بود که با استفاده از روش تحلیل استنادی، مقاله‌های منتشر شده در شماره‌های ۳ تا ۳۴ فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی را مورد بررسی قرار دهد. نتایج نشان داد که در مجموع ۱۹۹ مقاله چاپ شده

شماره‌های مذکور، از ۶۱ تا ۴۱ منبع استفاده شده است که میانگین استناد برای هر مقاله ۳۰/۸۵ و برای هر شماره ۲۷۹/۱۳ استناد است (شماره ۱۴ با میانگین ۱۸/۱۴ استناد، کمترین و شماره ۲۷ با میانگین ۴۰ استناد بیشترین) که میانگین متوسطی است و نشان می‌دهد که نویسندگان مقالات به اهمیت استناد به خوبی واقف هستند و مقالات خود را با توجه به متون علمی مدون پیشین تدوین می‌کنند. چرا که میانگین استناد در برخی از پژوهش‌هایی که قبلاً در حوزه‌های مختلف انجام شده بود، کمتر از مقدار مذکور است. (پیم‌ورخانی، ۱۳۸۱؛ کریمی و سلیمانی، ۱۳۸۷؛ محمدی‌استانی و اصغرپورمهربانی، ۱۳۹۰؛ متقی دادگر، کریمی و عباداله عموقین، ۱۳۸۸؛ همایونی، سلیمانی و افشار، ۱۳۹۰) نتایج نشان می‌دهد که نویسندگان، تمایل خوبی به کار گروهی نشان می‌دهند و تقریباً نیمی از مقالات به صورت گروهی تدوین و انتشار یافته است (۴۹٪ مقالات منتشر شده) اما از لحاظ جنسیت، ۹۳٪ نویسندگان مقالات را مرد تشکیل می‌دهند. بدین لحاظ مشارکت کمتر نویسندگان زن در تألیف مقالات نیاز به بررسی‌های بیشتر دارد.

بررسی محمل‌های اطلاعاتی نشان می‌دهد که کتاب‌ها در بین منابع اطلاعاتی با ۷۱/۸۹٪ بالاترین استناد را به خود اختصاص داده‌اند، انتظار می‌رفت با توجه به اینکه مجلات حاوی تازه‌ترین مقالات علمی و تحقیقی هستند و اهمیت بسیار زیادی برای پژوهشگران دارند، (محسنی، ۱۳۸۵؛ ۵۴٪) میانگین استناد به مجلات بیشتر از کتاب‌ها باشد که نتایج تحقیق این مسئله را ثابت نمی‌کند. به نظر می‌رسد عدم دسترسی نویسندگان مقالات به مجلات روزآمد و رایگان، عدم آگاهی آنان از وجود نشریه‌های مرتبط به موضوعات تألیفی و نتوانی آنان در جستجوی مقالات مورد علاقه از طریق اینترنت و مسائلی از این قبیل باعث گرایش بیشتر محققان به کتاب است. از لحاظ زبان، ۸۰/۲۱٪ استنادات به منابع فارسی و تنها ۱۱/۵۶٪ ارجاعات به منابع لاتین بوده است که از نسبت پایینی برخوردار است. از دلایل استفاده کمتر از منابع لاتین، می‌توان به پایین بودن مهارت و تسلط نویسندگان به زبان‌های خارجی، نتوانی در روش‌های جستجوی تخصصی مقالات و عدم آشنایی با پایگاه‌های اطلاعاتی لاتین اشاره کرد. به نظر می‌رسد با توجه به اینکه در منابع فارسی نیز تعداد استناد به مقالات پایین بوده است، می‌بایست نویسندگان را به شرکت در کارگاه‌های جستجوی تخصصی اطلاعات و آشنایی با پایگاه‌های اطلاعاتی تشویق کرد.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهند که کمتر از یک سوم مقالات (۳۰/۶۵٪) از خوداستنادی برخوردارند و بررسی شماره‌های مختلف مجله بیانگر این است که خوداستنادی در شماره‌های مختلف مجله از روند متفاوتی برخوردار است، به طوری که شماره ۳۳ با ۶ مورد، بیشترین و شماره‌های ۱۳، ۱۵، ۱۶، ۱۸ و ۲۲ با ۱ مورد کمترین میزان خوداستنادی را به خود اختصاص داده‌اند. خوداستنادی ارجاع یک نویسنده به یکی از آثار قبلی خود در یک مدرک جدید است. خوداستنادی زمانی به وجود می‌آید که مقاله‌های استنادکننده و استنادشونده، حداقل یک نویسنده مشترک داشته باشند. (کوشا و طباطبایی، ۱۳۸۸)

یافته‌های پژوهش در رابطه با پراستنادترین نویسندگان و مترجمان نشان می‌دهد که نوشته‌ها، پیام‌ها و سخنرانی‌های امام خمینی علیه السلام بیش از همه مورد توجه و استفاده نویسندگان مقاله بوده و بالاترین میزان استناد را به خود اختصاص داده است. (۲۸۳ استناد) همچنین استناد بالا به شهید مطهری (۸۸ استناد) و مقام معظم هبری (۶۹ استناد)، با توجه به اهمیت و جایگاه بیانات و آثار بنیانگذاران انقلاب و رویکرد تخصصی مجله طبیعی به نظر می‌رسد. در بین مترجمان محسن ثلاثی با ۲۵ استناد، در صدر قرار گرفته و علیرضا طیب (با ۲۲ استناد) و حمید احمدی با ۱۶ استناد در تبه‌های بعدی قرار دارند. در بین بیشترین منابع فارسی استناد شده، علاوه بر قرآن کریم، به ترتیب کتاب‌های *صحفه نور* با ۱۰۶ استناد، *ولایت فقیه* (امام علیه السلام) با ۳۰ و *تفسیر المیزان* با ۲۲ استناد و در منابع لاتین هم کتاب *The clash of Civilizations* با ۶ استناد، بالاترین استناد را به خود اختصاص داده‌اند.

در بحث پراستنادترین مجله، فصلنامه *علوم سیاسی* با ۴۲ استناد، نشریات *مطالعات انقلاب اسلامی* و *اطلاعات سیاسی و اقتصادی* (۳۲ استناد)، *سیاست خارجی* (۲۴ استناد)، و *راهبرد* (۲۱ استناد) جزو نشریات پراستناد بوده‌اند. کسب تبه دوم در میان مجلات مورد استفاده نشان می‌دهد، فصلنامه *مطالعات انقلاب اسلامی* به خوبی توانسته است جایگاه خوبی در راستای هدف نهایی خود که گسترش مطالعات در خصوص انقلاب اسلامی است، در میان اهل علم و پژوهش پیدا نموده و به نحو مطلوبی توجه اسلاید و پژوهشگران حوزوی و دانشگاهی را به خود جلب کند.

پیشنهادها

در بررسی استنادات مجلات مشخص گردید در بخش استناد به منابع فارسی ۱۷۶ مورد از استنادات، فاقد عنوان منبع استنادی بودند. از این تعداد بیشترین عنوان ناقصی مربوط به مقالات مجلات (۹۳ مورد) و پایگاه‌های اطلاعاتی (۷۳ مورد) بود. همچنین در منابع لاتین ۵۱ مورد فاقد عنوان منبع وجود دارد که اغلب منابع برگرفته از پایگاه‌های اطلاعاتی (سایت‌های اینترنتی) را شامل می‌شود. لذا برای رفع اشکالات مذکور، می‌بایست در کنار آموزش‌های لازم و تأکید به محققان در رعایت نکات استنادی در مراجع مقالات، بر فرآیند ویراستاری و یکدست‌سازی استناددهی و ذکر کامل اطلاعات کتاب‌شناختی و به ویژه شیوه استناددهی صحیح به مقالات اینترنتی و نرم‌افزارها در پایان مقالات، نظارت بیشتری اعمال گردد. علاوه بر آن، با توجه به نقاط قوت و ضعفی که در بررسی شماره‌های مختلف مجله شناسایی شد، موارد ذیل برای اصلاح و بهبود کیفیت انتشار مقالات پیشنهاد می‌گردد:

- نتایج نشان می‌دهد نشریات علمی رزم به روز بودن مطالب کمتر مورد استفاده قرار گرفته است، بنابراین نویسندگان مقالات به استفاده از منابع روزآمدتر تشویق شوند تا استفاده از منابع اطلاعاتی غیرکتابی و دست اول و نیز نشریات ادواری را به دلیل جدیدتر بودن، بیشتر مدنظر قرار دهند.

- به دلیل مشاهده مشکلات و نقص‌هایی که در فهرست منابع وجود دارد، پیشنهاد می‌شود نشریه مطالعات انقلاب اسلامی با یک ویراستار آشنا با روش‌های استناددهی همکاری کند.

- با توجه به اینکه اغلب مشکلات استناددهی مربوط به منابع اینترنتی و نرم‌افزارها بود، لذا پیشنهاد می‌گردد گردانندگان نشریه، در صفحات ابتدایی، در بخش راهنمای تنظیم مقالات، شیوه استناد و یکدست این گونه منابع را نیز مشخص کنند.

- این پژوهش در فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی در دوره‌های زمانی مشخص به طو رمتوالی، به منظور مقایسه و نتیجه‌گیری هر چه بهتر انجام گیرد.

منابع و مأخذ

۱. پاکدامن، نشانه و سیده فهیمه علوی، ۱۳۸۹، «تحلیل استنادی مقالات فصلنامه تحقیق در علوم و مهندسی نفت (سالهای ۸۰-۸۶)»، *دانش‌شناسی (علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات)*، شماره ۸.
۲. تیمورخانی، افسانه، ۱۳۸۱، «تحلیل استنادی مقالات تألیفی فصلنامه کتاب»، *فصلنامه کتاب*، شماره ۵۱.
۳. چاوشی نجف آبادی، زهرا و احمد شعبانی، ۱۳۸۸، «بررسی مفاهیم، تعاریف و کارکردهای تحلیل استنادی در حوزه علم‌سنجی»، *دانش‌شناسی*، سال دوم، شماره ۴.
۴. حری، عباس (سرپرستار)، ۱۳۸۱، *دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ج اول، تهران، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
۵. حقیقی، محمود، ۱۳۸۱، «کاربرد استناد در نگارش‌های علمی»، *روانشناسی و علوم تربیتی*، شماره ۶۵.
۶. داورپناه، محمدرضا، ۱۳۸۱، *جستجوی اطلاعات علمی و پژوهشی در منابع چاپی و الکترونیکی*، تهران، دبیزش.
۷. ریاحی‌نیا، نصرت و شکوه نوابی‌نژاد، ۱۳۹۰، «تحلیل محتوایی و استنادی مقالات فصلنامه تحقیقات زنان»، *تحقیقات زنان (مجله مطالعات زنان)*، ۵ (۱).
۸. سلطانی، پوری و فروردین راستین، ۱۳۸۱، *دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، تهران، فرهنگ معاصر، چاپ دوم.
۹. سلطانی، شیفته، ۱۳۷۷، «آشنایی با مجلات کتابداری ایران»، *فصلنامه کتاب*، شماره ۳۳.
۱۰. عصاره، فریده، ۱۳۷۷، «تحلیل استنادی»، *فصلنامه کتاب*، ۹ (۳ و ۴).
۱۱. علی گل، مهدی، علیرضا امان‌اللهی و علی اصغر فرشاد، ۱۳۹۰، «تحلیل استنادی و کمی مقالات فصلنامه علمی - پژوهشی سلامت کار ایران، دانشگاه علوم پزشکی تهران»، *سلامت کار ایران*، شماره ۲۱.
۱۲. فروزانی، نوشین، ۱۳۸۲، «تحلیل استنادی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته مهندسی معدن دانشکده فنی دانشگاه تهران از سال ۱۳۷۰ - ۱۳۷۹»، *کتابداری*، شماره ۴۰.

۱۳. کریمی، رضا و راضیه سلیمانی، ۱۳۸۷، «تحلیل استنادی فصلنامه علوم حدیث (از شماره ۲۵ تا شماره ۴۶)»، علوم حدیث، شماره ۴۹ و ۵۰.
۱۴. کوشا، کیوان و یوسف طباطبایی، ۱۳۸۸، «خوداستنادی و کاربرد آن در مطالعات علم‌سنجی»، رهیافت، شماره ۴۴.
۱۵. متقی دادگر، امیر، رضا کریمی و جعفر عباداله عموقین، ۱۳۸۸، «تحلیل استنادی مقالات ۳۰ شماره از فصلنامه پژوهش‌های فلسفی کلامی منتشره بین سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۸۷»، پژوهش‌های فلسفی - کلامی، شماره ۴۱.
۱۶. محسنی، حمید، ۱۳۸۵، مدیریت مجلات، ویرایش دوم، تهران، نشر کتابدار.
۱۷. محمدی‌استانی، مرتضی و داود اصغری‌پور مهربانی، ۱۳۹۰، «تحلیل استنادی مقالات فصلنامه روش‌شناسی علوم انسانی»، روش‌شناسی علوم انسانی (حوزه و دانشگاه)، شماره ۶۸.
۱۸. همایی، بهروز، راضیه سلیمانی و ابراهیم افشار، ۱۳۹۰، «تحلیل استنادی مقالات فصلنامه علمی - پژوهشی معرفت فلسفی (شماره‌های ۳۰ - ۱)»، دوفصلنامه پژوهش، شماره ۵.
19. Baker, Donald R., 1990, "Citation Analysis: A Methodological Review", *Social Work Research and Abstracts*, V. 26, Issue 3.
20. Garfield, F., 1972, "Citation Analysis as a Tool in Journal Evaluation", *Science*, (178).
21. Kushkowsky, Jeffrey D; Parsons, Kathy A and Wiese, William H., 2003, "Master's and Doctoral Thesis Citations: Analysis and Trend of a Longitudinal Study", *Libraries and the Academy*, Vol. 3, No. 3.
22. Lancaster, F.W., 1991, "Bibliometric Methods in Assessing productivity and Impact of Research", *Bangalore: Sarada Ranganathan Endowment for Library Science*.
23. Tonta, Yasar and Al, Umut, 2004, "Scatter and Obsolescence of Journal Cited in Dissertation of Librarianship: The Case of Hacettepe University". [online], Available at: <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~umutal/publications/l&isr.pdf>
24. Ziman, J. M., 1968, "Public Knowledge: an essay concerning social of science", *Cambridge: Cambridge University Press*.